Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Päiväys
Datum

24.11.2016

Dnro
Dnr

YM161/04/2016

Työ- ja elinkeinoministeriö

Viite
Hänvisning

lausuntopyyntönne 12.9.2016/ Dnro TEM/1308/08.05.01/2016

Asia
Ärende

LAUSUNTO FENNOVOIMA OY:N KÄYTETYN YDINPOLTTOAINEEN LOPPUSIJOITUSHANKETTA KOSKEVASTA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA

1. Hanke

Fennovoima Oy (Fennovoima) on toimittanut työ- ja elinkeinoministeriölle ympäristövaikutusten arviointiohjelman (YVA-ohjelman) käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitushankkeesta. Käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitushankkeen tarkoituksena on huolehtia Fennovoiman Hanhikivi 1-ydinvoimalaitoksen käytön yhteydessä syntyvästä käytetystä ydinpolttoaineesta. Fennovoima rakennuttaa myöhemmin valitsemalleen loppusijoituspaikalle käytetyn ydinpolttoaineen huollon toteuttamiseksi tarvittavan maanpäällisen kapselointilaitoksen ja maanalaiset loppusijoitustilat sekä muut apu- ja oheistilat. Loppusijoituslaitos vastaisi ydinvoimalaitosyksikön arvioidun käyttöiän aikana syntyvää käytettyä ydinpolttoainetta, joka on noin 1200 – 1800 uraanitonnia.

Ydinlaitoksia koskevassa YVA-menettelyssä yhteysviranomaisena toimii työ- ja elinkeinoministeriö.

Käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituslaitos on YK:n Euroopan talouskomission valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointia koskevan yleissopimuksen alainen hanke. Ympäristöministeriö on varannut naapurimaiden sekä Itämeren rantavaltioiden viranomaisille mahdollisuuden osallistua hankkeen YVA-menettelyyn. Ympäristöministeriö toimittaa maiden vastaukset erikseen työ- ja elinkeinoministeriölle.

Hankkeeseen sisältyvät seuraavat vaiheet: alustava tutkimusvaihe, tutkimus- ja suunnitteluvaihe, rakentamisvaihe, käyttövaihe ja sulkemisvaihe. Hanke on tarkoitus aloittaa tutkimuksilla vuonna 2019 ja päättää laitoksen sulkemiseen vuoden 2120 paikkeilla. Periaatepäätös ja paikan valinta tehtäisiin noin vuonna 2040 ja laitoksen rakentaminen on tarkoitus aloittaa noin vuonna 2080. Loppusijoitustoiminta tapahtuisi suunnitelman mukaan vuosien 2090 ja 2110 välillä.

2. Yva-ohjelmassa tarkasteltavat vaihtoehdot

YVA-menettelyssä tarkastellaan seuraavia loppusijoituslaitoksen sijoittamisvaihtoehtoja:

0-vaihtoehto: hankkeen toteuttamatta jättäminen eli tilanne, jossa käytetyn ydinpolttoaineen kapselointi- ja loppusijoituslaitosta ei rakenneta;
1-vaihtoehto: Eurajoki
2-vaihtoehto: Pyhäjoki (Sydänneva)

Uusia sijaintipaikkoja on tarvittaessa mahdollista ottaa tarkasteluun hankkeen myöhemmissä vaiheissa tai toinen, Pyhäjoki tai Eurajoki, voi pudota pois.
Eurajoen osalta Fennovoiman tavoitteena on, että loppusijoitustoimintaa soveltuva tutkimusalue määritellään yhdessä Posivan kanssa ennen YVA-selostusvaihetta. Fennovoima on kuitenkin päättänyt aloittaa YVA-menettelyn koko kunnan alueella ja rajata varsinainen tutkimusalue myöhemmin ennen YVA-selostuksen laatimista.

3. Hankkeesta vastaava ja hankkeen tausta

YVA-lain mukaisena hankkeesta vastaavana toimii Fennovoima, joka on vuonna 2007 perustettu suomalainen ydinvoimayhtiö. Fennovoima aikoo rakentaa Pyhäjoen Hanhikiven niemen laitospaikalle sähköteholtaan noin 1200 megawatin suuruisen ydinvoimalaitoksen. Hankesopimuksen mukaan ydinvoimalaitos tuottaa sähköä vuonna 2024. Fennovoima jätti ydinvoimalaitosta koskevan ydinenergialain mukaisen rakentamislupahakemuksen valtioneuvostolle kesäkuun lopussa 2015.

Fennovoimalle vuonna 2010 annetussa ydinvoimalaitoksen periaatepäätöksessä on todettu, että Fennovoiman tulee kesäkuun loppuun 2016 mennessä esittää työ- ja elinkeinoministeriölle joko käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitusta koskeva yhteistyösopimus nykyisten jätehuoltovelvollisten kanssa tai omaa käytetyn ydinpolttoaineen kapselointi- ja loppusijoituslaitoksen ympäristövaikutusten arviointiohjelma (YVA-ohjelma).

YVA-ohjelmalla Fennovoima täydentää ydinvoimalaitoksen rakentamislupahakemusta ja aloittaa vuoden 2010 periaatepäätöksen ehdossa esitetyn vaatimuksen mukaisesti oman käytetyn ydinpolttoaineen kapselointi- ja loppusijoituslaitoksen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn.

Samanaikaisesti Fennovoima on aloittanut yhteistyön suomalaisen ydinjätehuoltoyhtiö Posiva Oy:n kanssa sopimalla palvelusopimuksen sen tytäryhtiön Posiva solutions Oy:n kanssa. Fennovoima jatkaa myös neuvotteluita ydinjätehuoltovelvollisten kanssa pidemmän aikavälin yhteistyöstä käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituksessa.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) ja asetuksen (713/2006) mukaan laitoksilta, jotka on suunniteltu säteilytetyn ydinpolttoaineen käsittelyyn ja loppusijoitukseen, edellytetään ympäristövaikutusten arviointimenettelyn järjestämistä. YVA-menettelyssä ei tehdä hanketta tai käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituspaikkaa koskevia päätöksiä, vaan YVA-menettelyn tavoitteena on tuottaa tietoa päätöksenteon perustaksi. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa. Samalla tavoitteena on lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

YVA-lain mukaisesti arvioinnissa tarkastellaan hankkeen eri vaiheiden aiheuttamia ympäristövaikutuksia:
- ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen
- maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen
- yhdyskuntarakenteeseen, rakennuksiin, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön
- luonnonvarojen hyödyntämiseen ja
- näiden tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin.

4. Lausunto

Ympäristöministeriö esittää tässä lausunnossa näkemyksensä ainoastaan hankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta. Lausunnossa ei oteta kantaa hankkeen ympäristövaikutuksiin eikä niiden hyväksyttävyyteen.
YVA-lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuk-

YVA-lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia. Tähän nähden arviointiohjelman laatiminen on aloitettu poikkeuksellisen aikaisin suhteessa aiottuun arviointiselostuksen laatimis- ja käsittelyajankohtaan. Loppusijoituslaitoksen suunniteltu rakentaminen sijoittuisi runsaan 60 vuoden päähän. Suunnitellut laitosalueet ja sen lähialueet voivat merkittävällä tavalla muuttua väliaikana. Ydinjätteiden käsittely- ja varastointiteknologia voi myös kehittyä olennaisesti. Tämän vuoksi on arviointiohjelman ajantasaisuus varmistettava loppusijoituslaitoksen suunnittelun aikana ennen ympäristövaikutusten arviointiselostuksen laatimista. Tämä koskee myös tilannetta, jossa arviointimenettelyyn katsottaisiin tarpeelliseksi liittää uusia sijaintipaikkavaihtoehtoja.

Arviointiohjelmassa tulee YVA-asetuksen 9 §:n 2 kohdan mukaan kuvata mm. hankkeen vaihtoehdot, joista yhtenä vaihtoehtona on hankkeen toteuttamatta jättäminen, jollei tällainen vaihtoehto erityisistä syistä ole tarpeeton. Nollavaihtoehdon tarkastelun tulee lähteä ydinenergialain (990/1987) 6 a §:stä, jossa säädetään, että Suomessa tuotettu käytetty ydinpolttoaine on käsiteltävä, varastoitava ja sijoitettava pysyväksi tarkoitetulla tavalla Suomeen. Tämän vuoksi pitkäaikainen varastointi maanpinnalla ei ole toteuttamiskelpoinen vaihtoehto.

Loppusijoituksen turvallisuus on pystyttävä jo lainsäädännön perusteella osoittamaan pitkälle tulevaisuuteen, arviointiohjelman mukaan jopa miljoonan vuoden päähän. Tämä tekee hankkeen YVA-menettelystä poikkeuksellisen vaativan, koska hankkeen vaikutukset voivat toteutua hyvin pitkän ajan kuluttua. Tällöin hankkeen pitkäaikaisvaikutukset korostuvat ja niiden arviointiin on panostettava erityisesti.

Kansliapäällikön sijainen,
ylijohtaja — Helena Säteri

Lainsäädäntöneuvos — Tuomas Aarnio

TIEDOKSI Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Suomen ympäristökeskus
Säteilyturvakeskus
Pyhäjoen kunta
Kalajoen kunta
Fennovoima Oy